

Odpowiedzialność

na podstawie opowiadania Wojciecha Cesarza „Dolina jeleni”
z tomu „Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach”
oraz rozdziału „Odpowiedzialność” z książki „Z dzieckiem w świat wartości”

(materiały: ww. zbiór opowiadań, duże kartki papieru, flipchart, pisaki)

Zadania dla nauczyciela:

Przeczytaj opowiadanie „Dolina jeleni” z tomu „Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach”.

Byłoby dobrze, gdyby uczniowie mogli w domu przeczytać sami to opowiadanie, a potem nauczyciel przeczytałby je głośno na lekcji.

Przeczytaj też rozdział „Odpowiedzialność” z książki Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości”.

Cele lekcji:

1. Uświadomienie uczniom czym jest ODPOWIEDZIALNOŚĆ, jaka jest jej definicja, co ona oznacza, jaki jest jej wpływ na jakość życia ludzi, rozwój krajów i świata.
2. Nauczenie uczniów odpowiedzialności za powzięte decyzje i zobowiązania.
3. Ćwiczenie umiejętności dyskusji – stosowania argumentów, kulturalnego odpięcia argumentów przeciwnej strony.
4. Ćwiczenie wypowiedzi publicznych.
5. Ćwiczenie uważnego słuchania.

Przebieg lekcji:

1. Przeczytanie uczniom opowiadania „Dolina jeleni”.
2. Opowiedzenie tekstu przez chętnych uczniów.
3. Dyskusja.

Dyskusja:

Co to znaczy „być odpowiedzialnym”?

Czym jest odpowiedzialność? Dlaczego człowiek powinien być odpowiedzialny?

Za co i za kogo powinniśmy być odpowiedzialni? Wypiszmy na dużej karcie papieru propozycje dzieci. Przeanalizujemy wszystkie propozycje i podajmy przykłady do każdej z nich.

- **Za siebie samego**, to znaczy za swoje zdrowie i bezpieczeństwo, odpowiednie ubranie, odżywienie, unikanie używek (narkotyków, papierosów, alkoholu), ryzykownych zachowań, brawury, niebezpiecznych popisów.
- **Za swoje myśli, wybory i czyny**, to znaczy za pozytywne myślenie, za szukanie rozwiązań korzystnych dla obu stron, za kontrolowanie swych nastrojów i uczucia złości, za wybaczenie, odsuwanie mściwych myśli, za swoje zobowiązania i obietnice, za wykonywanie swoich obowiązków, za gospodarowanie czasem, za własny rozwój i kształtowanie swego charakteru, za motywację, za właściwy sposób komunikowania się z ludźmi, za własne szczęście.
- **Za innych, nad którymi sprawujemy opiekę**, to znaczy za młodszych, starszych lub chorych ludzi, a także za zwierzęta, rośliny.
- **Za innych, z którymi jesteśmy związani**, to znaczy za członków rodziny, klasy, grupy, narodu.
- **Za własne lub powierzone naszej opiece mienie.**
- **Za wspólne dobro.**
- **Za środowisko, Ziemię.**

Wspólnie ułóżmy definicję odpowiedzialności:

Odpowiedzialność to nieuchylanie się od konsekwencji własnych wyborów i zachowań, to dbanie o dobro i zapobieganie złu, wywiązywanie się ze swoich obowiązków, dotrzymywanie słowa, badanie konsekwencji i dokonywanie wyborów przyczyniających się do dobra. Jest to też dostrzeganie i pozytywne wykorzystywanie własnego kręgu wpływów.

Odpowiedzialność daje nam poczucie kontroli nad własnym życiem.

- Jak przedstawiona jest odpowiedzialność Marka?
- W jakich aspektach okazał się odpowiedzialny?
- Czy trudno było mu być odpowiedzialnym?
- Co przeszkadzało mu być odpowiedzialnym?
- W czym okazał się nieodpowiedzialny? Dlaczego?
- Czym mogła skutkować jego nieodpowiedzialność?
- Czy odpowiedzialność Marka potrafiła wydobyć jakieś inne, dobre cechy?
- Jak praktykowanie odpowiedzialności może wpłynąć na budowanie charakteru?
- Jakie są najczęstsze przyczyny ludzkiej nieodpowiedzialności?
- Jakie są długoterminowe skutki nieodpowiedzialnych zachowań?
- Jakie inne wartości wiążą się z odpowiedzialnością?
- Jak czujemy się, gdy wykazaliśmy się odpowiedzialnością, a jak, gdy postąpiliśmy nieodpowiedzialnie? Poprośmy uczniów, by przywołali jakieś sytuacje z własnego życia.
- Jak czujemy się w obecności odpowiedzialnych osób, a jak, gdy przebywamy w towarzystwie osób nieodpowiedzialnych?

Ćwiczenie 1. Zaproponujemy, by uczniowie przez tydzień zapisywali swoje obserwacje, kiedy zachowali się odpowiedzialnie, a kiedy nie, np.:

- Grałem do późna w gry komputerowe i nie odrobiłem lekcji.
- Obiecałam bratu, że pomogę mu z matematyki, ale poszłam do koleżanki.
- Umówiłam się, że wrócę o 8.00, a spóźniłam się pół godziny.

LUB np.

- Obiecałem sąsiadce, że wyprowadzę jej psa i zrobiłem to, choć był dobry program w TV.
- Nie uległem kolegom, którzy namawiali mnie do zapalenia papierosa.
- Założyłem czapkę w chłodny dzień, choć tego nie lubię.

Jak się czuli, gdy zachowali się odpowiedzialnie, a jak wtedy, gdy postąpili odwrotnie?

Co nam daje bycie odpowiedzialnym?

Czy chcielibyśmy, żeby inni myśleli o nas jako o osobach odpowiedzialnych?

Co możemy zrobić, by rozwijać swoją odpowiedzialność w różnych obszarach?